

Základní chemické zákony

Chemické zákony, látkové množství, atomová hmotnost, platné číslice

Obsah prezentace

Obsah prezentace

Zákony zachování

Zákon stálých poměrů slučovacích

Zákon násobných poměrů slučovacích

Zákon stálých objemů

Avogadrův zákon

Platné číslice

Zákony zachování

- ▶ Zákon zachování hmoty
  - ▶ Lavoisier, 1785
  - ▶ Hmota se netvoří, ani nemůže být zničena
- ▶ Zákon zachování energie
  - ▶ energii nelze ani vyrobit, ani zničit, lze ji pouze přeměnit na jiný druh energie.
- ▶ Zákon zachování hmoty a energie
  - ▶ Ekvivalence hmoty a energie je dána rovnicí $E = mc^2$
  - ▶ $u = 1.66 \cdot 10^{-27} \text{ kg} = 931.4 \text{ MeV} = 1.49 \cdot 10^{-10} \text{ J}$
  - ▶ Uzavřená soustava - hmotnost a energie v soustavě je konstantní
  - ▶ Otevřená soustava - hmotnost v soustavě je konstantní a energie se vyměňuje s okolím

Zákon stálých poměrů slučovacích

- ▶ Louis Joseph Proust, 1799
- ▶ Hmotnost všech látek do reakce vstupujících je rovna hmotnosti všech reakčních produktů.
- ▶ 1,00 g uhlíku při hoření vždy spotřebuje 2,66 g kyslíku a vznikne 3,66 g oxidu uhličitého.

Zákon násobných poměrů slučovacích

- ▶ John Dalton, 1808
- ▶ Tvoří-li spolu dva prvky více sloučenin, pak hmotnosti jednoho prvku, který se slučuje se stejným množstvím prvku druhého, jsou vzájemně v poměrech, které lze vyjádřit malými celými čísly.

Sloučenina	m (N) [g]	m (O) [g]	$\frac{m(O)N_2O}{m(O)N_xO_y}$
N_2O	1,00	0,57	1,00
NO	1,00	1,14	2,00
N_2O_3	1,00	1,72	3,00
NO_2	1,00	2,28	4,00
N_2O_5	1,00	2,85	5,00

- ▶ **Daltonidy** - sloučeniny, které splňují zákon násobných poměrů slučovacích.
- ▶ **Bertolidy** - nestechiometrické sloučeniny, např. pyrotin, minerál s přibližným vzorcem $Fe_{1-x}S$, kde $x = 0 - 0,2$.

Zákon stálých objemů

- ▶ Gay-Lussac, 1805
- ▶ Při stálém tlaku a teplotě jsou objemy plynů vstupujících spolu do reakce, popřípadě též objemy plynných produktů reakce, vždy ve stejném poměru, který je možno vyjádřit malými celými čísly.
- ▶ 1 dm^3 kyslíku se sloučí s 2 dm^3 vodíku za vzniku 2 dm^3 vody.
- ▶ $O_2 + 2 H_2 \rightarrow 2 H_2O$

Avogadrův zákon

- ▶ Amadeo Avogadro
- ▶ Stejné objemy všech plynů obsahují za stejného tlaku a teploty vždy stejný počet molekul.

- ▶
$$\frac{\rho_1}{\rho_2} = \frac{\frac{m_1}{V}}{\frac{m_2}{V}}$$

- ▶ Avogadrova konstanta: $N_A = 6,022 \cdot 10^{23}$ částic. Její hodnotu stanovil roku 1865 Johan Josef Loschmidt.
- ▶ Látkové množství: $n = \frac{\text{počet částic}}{N_A} = \frac{m}{M}$
- ▶ Molární objem: $V_m = 22,414 \text{ dm}^3$. Objem 1 molu plynu za standardních podmínek.

- ▶ **Exaktní čísla** – mají nekonečný počet platných desetinných míst, nemají chybu měření.
- ▶ **Výsledek měření** - počet platných míst je dán přesností měření.
- ▶ Nuly mezi desetinnou čárkou a první nenulovou číslicí nejsou platné číslice. 0,000 **124**; 0. **0105 002**
- ▶ Nuly, které jsou na konci výsledkou mohou, ale nemusí být platnými číslice, záleží na přesnosti měření. 0,0**104000**
- ▶ Číslo je výhodné zapisovat v exponenciálním tvaru: $1,040 \cdot 10^{-2}$.
- ▶ Při násobení a dělení má výsledek tolik *platných číslic* jako nejméně přesné číslo.
- ▶ Při sčítání a odčítání má výsledek tolik *desetinných míst* jako nejméně přesné číslo.